

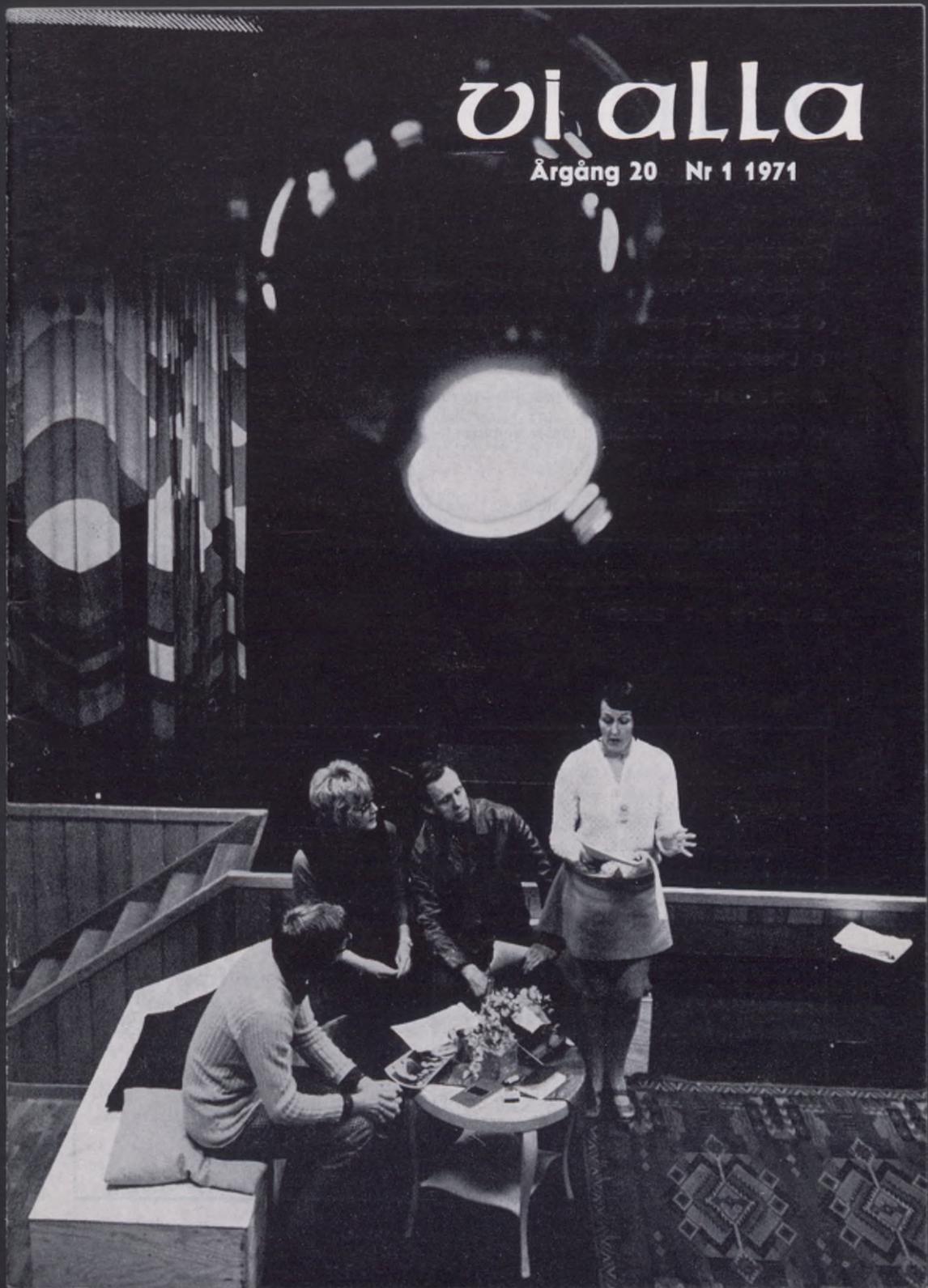
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

vi alla

Årgång 20 Nr 1 1971

per
0

vi alla

tidskrift för Göteborgs fritidsledare

Temanummer om teater

- Tidskrift för fritidsledare. Av Lars Andréasson. Sid. 3
- Start 1937 — en teatercirkel, 1970-71 112 teatergrupper. Historik. Sid. 4
- Utvecklingen är på väg mot fri skapande teater för alla. Av Inger Johnsson. Sid. 7
- Nordiska teaterveckan i Göteborg 8—16 maj 1971. Program. Sid. 10
- Amatör- och professionell teater samarbetar i Göteborg. Intervju. Sid. 12
- Storfamilj. Sid. 13.
- Nya teaterformer kräver nytt flexibelt teaterum. Av Sigurd Lie. Sid. 14
- Kom å lät tillsammans på "Familjesöndag". Av Alice Rörberg. Sid. 18
- Rytmik, jazzbalett och fri dans. Sid. 19
- Varför teater? Sid. 20

Omslagsbilden

Foto: BERTIL WAHLIN

Göteborgs Teaterverkstad repeterar på Masthuggets teater. GTV är primärgrupp i Fritidsavdelningens teaterverksamhet. Gruppen, som startades 1958, fick namnet workshop genom att den hade uppspel i skolor och på institutioner. GTV:s repertoar har spänt över såväl klassiska verk som unga dramatikers pjäser samt collage och egna grupp-skapade föreställningar.

Teaterverkstaden vill arbeta med engagerande teater och stimulera till ett bredare teaterintresse.

vi alla

UTGES AV
Göteborgs Socialförvaltnings
Fritidsavdelning

ANSVARIG UTGIVARE
Ungdomsintendent
Lars Andréasson

REDAKTIONSKOMMITTÉ
Lars Andréasson, Rune Brange,
Leif Svensson, Birgitta Wistrand

REDAKTION
Fritidsavdelningen, Skånegatan 26,
Box 5015, 402 21 Göteborg
Tel. 031/81 08 80
Redaktör: Rune Brange

Tidskrift för fritidsledare

I 19 år har Vi alla varit en tidskrift för Göteborgs ungdomsledare. Ursprungligen betydligt mera "tyken" i tonen än nu. Detta med den vällovliga ambitionen att vaska fram glimrande idéer och resurser för ungdomsverksamheten i Göteborg.

Under senare år har Vi alla blivit mera informations- än debattorgan. Målgrupperna har också breddats och omfattar nu förutom ungdomsledare även övriga fritidsledare samt politiker, lärare m. fl.

Målgruppen har således blivit bredare och därmed har också anspråken på tidskriften skärpts. Som en följd härav kommer Vi alla framdeles i större utsträckning än tidigare att producera temanummer, som ger möjlighet till en djupare analys av särskilt intressanta fritidsaktiviteter. Under 1971 skall fyra sådana nummer utges. Lagom till Nordiska Teaterveckan 8—16 maj utkommer Vi alla och informerar om teater som fritidsaktivitet. Nästa Vi alla-nummer utges i anslutning till ungdomskonferensen "Miljö för fritid", som anordnas i Göteborg 10—12 juni. Senare under året skall bl. a. presenteras fritidsaktiviteter för pensionärer samt lekmiljöer för barn.

Vår ambition är således att ge en utförlig information om ett fåtal för vår fritid angelägna aktiviteter. Vi alla kan härigenom bli ett pedagogiskt hjälpmedel för ledare, som söker information inom de fritidsområden som behandlas. Tidskriften får också en reklamfunktion genom att specialupplagor kommer att tryckas och distribueras till olika intressegrupper. I linje härmed presenteras detta nummer av Vi alla för deltagare och publik i Nordiska Teaterveckan.

Nordiska Teaterveckan anordnas av Socialförvaltningens fritidsavdelning, Göteborgs Teaterverkstad och Nordiskt Amatörteaterråd samt ingår i Göteborgs stads jubileumsevenemang.

Alla gästande teatergrupper hälsas varmt välkomna till Göteborg av Vi alla, som medverkar i teaterveckan med en presentation i text och bild av en väsentlig del av Göteborgs teaterverksamhet.

Lars Andréasson

Start 1937 — en teatercirkel 1970-71 — 114 teatergrupper

I över 30 år har det spelats teater vid fritidsgårdarna i Göteborg. De flesta teatergrupperna under 1940- och 50-talen hade tillfällig karaktär. Stora flertalet av deltagarna var barn under tonåren och de var i regel endast med i gruppen ett eller två år. Även ungdomsgrupperna brukade vara kortlivade. Man övade in pjäser av gängse typ för uppspel vid terminssluten. I några fall skrev dock ledarna pjäserna själva.

Den mest ambitiösa gruppen var en teatercirkel vid Lundby ungdomsgård. Under åren 1937—54 svarade den för en lång rad instuderingar och framträdanden. Det var huvudsakligen svenska pjäser av våra främsta dramatiker. Av utländsk dramatik spelades bl. a. ett par pjäser av Molière. De flesta deltagarna var ungdomar, men det var de äldre som gav stadga åt verksamheten.

Nya signaler kom med GTV

De nya signaler som kom i början av 1960-talet kan spåras från Stora Katrinelund. Liksom övriga av Göteborgs första ungdomsgårdar var Stora Katrinelund ansluten till Hemgårdsförbundet. Detta innebar bl. a. att det fanns utrymme för en

omfattande vuxenverksamhet där. En av vuxengrupperna var Göteborgs Teaterverkstad, startad 1958 av Stig Bahlenberg. Teaterverkstadens förste ordförande var Katrinelunds dåvarande föreståndare, Sigurd Lie. I samarbete med medlemmar i Teaterverkstaden drog Sigurd Lie upp riktlinjer för teaterverksamheten vid barnavårdsnämndens ungdomsbyrå (fr. o. m. 1962 fritidsbyrå). Efter ett besök 1961 i Stockholm, där barn- och ungdomsteaterverksamheten studerats grundligt, startades 1962 en försöksverksamhet med barngrupper. Samtidigt startades den första ledarutbildningen. Under 1963 knöts Teaterverkstaden fastare till fritidsbyrån med uppgift att stimulera andra teaterintresserade genom kurser, öppna repetitioner och uppspel.

Ökad förståelse av omvärlden

I en redogörelse om Fritidsbyråns teaterverksamhet under åren 1962—67, som

---

Scenbild ur Den kaukasiska kriticirkeln av Bertold Brecht, framförd 1960 på Atelier-teatern av Göteborgs Teaterverkstad.

Levande verkstad. Skapa i färg och form, experimentera i olika slags material, låta fantasin flöda. Bilden från Frölunda teaters dekorverkstad.

gjorts av Jan Bahlenberg, finns en sammanfattning som klargör verksamhetens inriktning: "Barnteater har i stället för mål blivit ett medel. En ny roll vidgar dess möjlighet och ökar betydelsen av en genomtänkt planering i ämnet. För att inte barns och ungdomars kontakt med teater skall få en ofullgängen tillfällighetsprägel över sig, där framförandet blir en huvudsaklig målsättning, bör metoder som kräver arbetskontinuitet och sysselsättningsdifferentiering ges stöd och spridningsmöjlighet — teater, dans, måleri, musik — där strävan av ökad varseblivning och förståelse av sig själv och omvärlden är kärnan".

Tack vare ledarutbildningen kunde flertalet teatergrupper vid fritidsgårdarna få ledare som gick in för en noggrant planerad åldersriktig metodik. Nybörjarna fick t.ex. i stället för att som tidigare plugga in texterna i "standardpjäser" ägna sig åt skapande dramatikövningar. Detta möjliggjorde också att barn av alla begåvningsstyper kunde vara med. Först under tredje terminen fick barnen börja öva efter manuskript. I övningarna ingick även rytmiska element. Denna grundläggande metodik följer ledarna fortfarande. Genom ledarnas vidareutbildning och specialutbildning kunde så småningom också startas grupper i rytmik och jazzbalett, lekkonst och dekor.

Femte teatern under uppförande

För verksamhetens uppföljande anställdes

1962 en deltidanställd instruktör, Stig Bahlenberg. Han efterträddes 1965 av Inger Johnsson, som också hörde till de ledande krafterna i Teaterverkstaden. Inger Johnsson är sedan 1970 heltidsanställd teaterinstruktör för Fritidsavdelningens teaterverksamhet.

Under de senaste fyra åren har resurserna blivit allt bättre. En speciell fritidsgårdsteater tillkom 1967, Vårvindens teater. Därmed fick teaterverksamheten också sin första heltidsanställda ledare, teaterföreståndare Alice Rörberg. Den andra fritidsgårdsteatern, Masthuggets teater, kunde starta sin verksamhet i september 1969. Till teaterns föreståndare utsågs Roland Stenström, som under flera år varit aktiv i Teaterverkstaden. Till Masthuggsteatern flyttades från Stora Katrinelund dels Teaterverkstadens egen verksamhet och dels ledarutbildningen. Under hösten 1970 startade verksamheten vid Frölunda fritidsgårds teater med Gunvor Görts som teaterföreståndare. Den senast färdigbyggda fritidsgårdsteatern är Backa teater. Några av teaterns lokaler kunde tagas i bruk under hösten 1970 men teatersalongen detaljutrustades under första halvåret 1971. I stort sett likartade teaterlokaler blir det i Hjällbo fritidsgård, som skall bli färdigbyggd senare i år.

1.300 deltagare i teaterverksamheten

Samtliga teatrar är arbetsteatrar med relativt små publikutrymmen. Ljud-, ljus- och övrig teknisk utrustning är synnerligen

fullständig. Inte minst tack vare detta kan ledarna i sin utbildning också få lära sig grunderna i ljus- och ljudteknik och dekor.

I några av fritidsavdelningens samlingslokaler finns scener, som är väl lämpade för gästspel av traditionellt slag men som inte är lika lämpliga för differentierad verksamhet. Några grupper utnyttjar dock dessa lokaler. Andra grupper övar i skollokaler och fritidsgårdslokaler av mest skiftande slag.

Under hösten 1970 deltog 114 grupper med tillsammans 1.299 barn, ungdomar och vuxna i fritidsavdelningens teaterverksamhet.

Specialgrupper för film och TV

Förutom de "rena" teatergrupperna inkluderas i verksamheten rytmik- och jazzbalettgrupper, lekkonst- och dekorgrupper samt tekniska grupper. Några grupper har ägnat sig åt filminspelning. Sålunda har grupper vid Burås fritidsgård spelat in flera kortfilmer och en 16 mm långfilm. Vid Frölunda fritidsgård har en grupp tillgång till en egen liten TV-studio med relativt god utrustning, bl. a. en videobandspelare.

Under de senaste åren har dockteaterverksamheten ökat starkt. I första hand beror detta på att till teaterverksamheten

har knutits två i Tjeckoslovakien specialutbildade dockteaterexperter, Sarka och Eliska Recinova. De är huvudledare i grundkurser och fortbildningskurser för teaterledare. Under den senaste säsongen har två grupper teaterledare spelat dockteater dels på fritidsgårdarna för barn bl. a. från lekskolor och dels på institutioner och i skolor.

Turnéer, gästspel och TV-rättegång

Även om flertalet grupper endast framträder på de "egna" fritidsgårdarna har barn- och ungdomsgrupper spelat på många olika platser i Göteborg och randkommunerna, t. ex. på sjukhus och barnhem, bibliotek och muséer samt på utomhusscener i samband med Barnens Dag och liknande arrangemang. Göteborgs Teaterverkstad har inbjudits att spela på ett flertal scener inom landet. Dessutom har GTV spelat Brecht i Östtyskland och Strindberg under en turné i Finland. En grupp teaterledare var sommaren 1970 i USA och framförde då bl. a. ett grupparbete i dockteater. För olika radio- och

Forts. sid. 17

Frölunda teaters intern-TV-grupp har god teknisk utrustning, som ställts till förfogande av Göteborgs stads Bostads AB.

Utvecklingen är på väg mot fri skapande teater för alla

AV INGER JOHANSSON

Skapande dramatik i olika former är grunden för den teateraktivitet, som Fritidsavdelningen i Göteborg sedan några år tillbaka satsar på. Den tar inte sikte på att ge utbildning till yrkesskådespelare utan vänder sig till alla människor i alla åldrar. Peter Slade, en av världens främste på barnteaterns område, säger i sin bok *Child drama*, att vi bär med oss både behov av och förmåga till dramatisk utlevelse redan från födseln. Varje skede i ens liv behöver den dramatiska leken som instrument för personlighetens utveckling. "Teater är fantasins och känslans land beläget i drömmarnas rike", säger han. Men det finns tre saker som Slade varnar för: pekpinnar, pjäsmanuskript och publik.

Man börjar alltså inte med att öva in en pjäs. Det är lika farligt som att locka ut den som inte kan simma på djupt vatten. Man bygger istället upp det hela på bl. a. tre viktiga grundelement. Det första är avspänningsövningar för att lösa alla hämningar och skapa balans mellan kropp

och själ. Det andra är koncentrationsövningar för att avskärma oväsentligheter, när en given situation kräver all uppmärksamhet. Det tredje är fantasi och inlevelseövningar, som stimulerar till egen skaparlust och ökad förståelse för sig själv och andra. Genom enkla och roliga övningar med pantomim och improvisation och rörelse genom kontakt- och trygghetsövningar, som växlar med dramatiskt starka uttryck, kan man lätta på ventiler och släppa ut spänningar vid dramaövningar.

Man kan säga att England är den kreativa teaterns ursprungsland. I vissa skolor i London, där man hade dramaövningar 2 timmar i veckan, kunde man konstatera att pojkarna slogs mindre och överhuvud taget blev vänligare.

Kultur kan vara så mycket

I Sverige har vi allt för länge gjort teatern märkvärdig och exklusiv och vi har låtit finkulturen bygga upp ett elfenbenstorn

*Vågar vi ta i varandra?
Kontakt- och emotionella övningar ingår också i skapande dramatik.*

Se, lyssna, upplev! Så kallades en serie utställningar på Masthuggets teater. En barngrupp, som sysslat med lekkonst, ledd av scenograf Birgit Ray, fick också ställa ut. Teckningen ovan har en av de allra yngsta "konstnärerna" gjort.

som har mycket litet att göra med människor i gemen. Kultur är allt det som ökar vår kapacitet både fysiskt och psykiskt, och kulturen måste vi finna i den breda och enkla folkliga konsten, som tillgodoser människans olika uttrycksbehov. Genom att så många människor som möjligt får möta den fria skapande teatern, som tar sikte på individens utveckling emotionellt, fysiskt och socialt, får de också möjlighet att nå den folkliga konsten. Dessa aktiviteter medför i sin tur en mera naturlig inställning till hela begreppet teater.

I Göteborg är utvecklingen av den fria skapande teatern på väg. För att nå människan i gemen med teateraktiviteter satsar man på teater i anslutning till fritids-

gårdarna. Dels är fritidsgården eller fritidsstugan belägen i alla stadsdelar och dels arbetas med teater mitt i fritidsanläggningen så att själva aktiviteten inte blir isolerad från verksamheten i övrigt. Det skall vara lika naturligt att spela teater som att spela bordtennis och vem som helst kan göra både det ena och det andra. Teaterdeltagaren kan bli lockad till bordtennis och bordtennisspelaren till teater.

Kreativ aktivitet i varje stadsdel

Målsättningen för aktiviteten som vi kallar "teater på fritidsgård" är att i varje stadsdel bygga upp en kontinuerligt arbetande kreativ aktivitet. Den skall vara rikt differentierad och omfatta inte bara skapande dramatik och pjäsgrupper utan också musik och rytmik, jazzbalett, film och tekniska grupper, dockteater, dekor- och måleri-grupper. Annan verksamhet av mera öppet slag som utställningar, diskussioner och familjeprogram med teaterföreställningar för barn är också ett sätt att nå flera grupper. Ute i stadsdelen kan också samarbetet mellan bibliotek — skola — fritidsgård och andra institutioner intensifieras och på det sättet stimulera och öka kulturutbudet.

Teaterledaren måste vara lyhörd

Det är ingen lätt uppgift att vara ledare för en sådan här verksamhet. Ledaren måste vara lyhörd för gruppen och kunna

Genom att diskutera problem och improvisera vardagssituationer kan vi komma åt våra aggressioner och fördomar. Mobbing i skolan var ämnet för en ungdomsgrupp vid Gärdsås fritidsgård.

stimulera utan att dominera. Gruppteaterformen är byggd på demokratisk grund. Alla måste vara engagerade och tro på den idé och det material man arbetar med annars fungerar inte gruppen. Det fria skapandet måste få utvecklas hos alla, vare sig de sysslar med dans, måleri och intern-TV eller aktiviteter som traditionellt benämns teater. Man behöver inte bara intellektuell träning, man behöver också stimulera den emotionella utvecklingen i dagens "hårda" samhälle. Blyghet, rädsla för att yttra sig och göra bort sig måste arbetas bort.

Ledarutbildningen en kärnfråga

Vilka kan vara ledare för en sådan här teaterverksamhet? Vilka erfarenheter behövs och vilken utbildning står till buds? Detta tillhör kärnfrågorna i verksamheten. Med duktiga ledare och en riktig metodik kan man också bygga upp en bra verksamhet. Fritidsavdelningen startade 1962 med en speciell teaterledarutbildning, som sedan fått allt större omfattning. Som lärare har engagerats egna erfarna pedagoger samt lärare från den stiftliga scen-skolan i Göteborg. Samarbetet med scen-skolan och dess lärare har ut pedagogisk synpunkt varit mycket värdefullt.

Man har satsat såväl på grundkurser som fortsättnings- och specialkurser för teater-, dans- och dockteaterledare. De två förstnämnda kurserna är fördelade på 3 terminer och omfattar 122 timmar. Dockteaterkursen omfattar 96 timmar och sträcker sig över 2 terminer. Tidigare erfarenhet av barn- och gruppverksamhet (pedagogisk efarenhet) samt konstnärlig verksamhet i någon form har satts upp som önskemål för tillträde till dessa kurser.

Någon form av central utbildning för hela landet diskuteras för närvarande och

Eliska och Sarka Recinova, som svarar för utbildningen av dockteaterledare.

nya vindar som radikalt kan förändra den kreativa teaterns situation i Sverige är att förvänta.

Genom att arbeta medvetet på detta sätt med den fria skapande teatern med alla dess olika aktiviteter kan teater bli kontakt och kommunikation mellan människor. Teater kan få människorna att uppleva samhället som vi lever i, kan spegla och påverka det.

T. v. Maskspelet kan ingå i en dockteaterföreställning. T. h. Scenbild ur Godmorgon förgiftade värld — ett grupparbete av tonåringar ledda av Ronnie Hallgren, Vårvindens teater.

NORDISKA TEATERVECKAN I GÖTEBORG 8-16 MAJ 1971

Nordiska teaterveckan i Göteborg 8-16 maj arrangeras som ett forum för fri skapande teater. Samtliga nordiska länder är representerade och arrangemanget blir i sitt slag det hittills största i Norden. Det blir säkerligen också en manifestation över att amatörteater under de senaste åren inte bara fått stor bredd utan även utvecklats med stor kvalitetsmässig medvetenhet.

Teaterveckan skall skapa berikande kontakter mellan teatergrupper från de nordiska länderna och stimulera till ökad teateraktivitet genom diskussioner,

föreläsningar och föreställningar. Teaterveckan är indelad i temadagar, som omspannar teoretiskt och praktiskt teaterarbete. Utåt vill teaterveckan visa upp och informera om det kulturarbete som teaterintresserade människor här i staden och runt om i Norden sysslar med.

Teaterveckan anordnas av Socialförvaltningens fritidsavdelning, Göteborgs Teaterverkstad, Göteborgs stads Jubileumsnämnd och Nordiskt Amatörteaterråd.

LÖRDAG	MÅNDAG	TISDAG	ONSDAG	TORSDAG	LÖRDAG
<p>Ankomstdag Sekretariat: Stora Katrinelund Information om inkvartering och teaterveckans program</p>	<p>Tema: Gruppskapad teater Kl. 10—12.30 Backa Teater</p> <p>Integration musik, bild, text och dans Regissör Jörgen Seir, Danmark</p> <p>Kl. 14—17 Vårvindens Teater</p> <p>Godmorgon förgiftade värld Tonårsgrupp, Göteborg</p> <p>Domaredans NTO Teaterstudio, Mölnlycke Diskussion</p> <p>Kl. 20—22 Backa Teater</p> <p>Fredag Nationalteatern, Göteborg Diskussion</p>	<p>Tema: Barn- och ungdomsteater Kl. 10—12.30 Masthuggsteatern</p> <p>Träningsprogram med barn och ungdom Teaterledare Barbro Lord, Ronny Hallgren och Rosmary Gustavsson</p> <p>Kl. 15—17 Stadsbibliotekets hörsal</p> <p>Låt dom leva Åbo Amatörteaterförenings barnklubb, Finland</p> <p>Jespers skaebne Odense Börne- och ungdomsteater, Danmark Diskussion</p> <p>Kl. 19—21 Masthuggsteatern</p> <p>Gräddvargen Helsingfors Studentteater Diskussion</p>	<p>Tema: Barn- och ungdomsteater Kl. 10—12.30 Stadsbibliotekets hörsal</p> <p>Katitz Östersunds Teaterverkstad Diskussion med Rosa Taikon</p> <p>Kl. 14—16 Stadsbibliotekets hörsal</p> <p>Torn D-gruppen, Solna Diskussion</p> <p>Kl. 18—20 Stadsbibliotekets hörsal</p> <p>Gänget Barnteatergruppen, Stadsteatern, Göteborg</p>	<p>Kl. 10—12 Forum, Kortedala Torg</p> <p>Harlekin i utbildningssamhället Träningsprogram med Marta Vestingruppen, Riksteatern</p> <p>Tema: Pjästeater</p> <p>Kl. 15—17 Forum, Kortedala Torg</p> <p>Morske män Lilla Teaterklubben, Island Diskussion</p> <p>Kl. 20—22 Frölunda Teater</p> <p>På villande hav Det Lille Teater i Flensburg, Danmark Diskussion</p> <p>FREDAG Tema: Dockteater</p> <p>Utställning i Backa Teaters foajé, "Från potatisdocka till marionett" arr. av Sarka och Eliska Recinova</p> <p>Kl. 10—12.30 Backa Teater</p> <p>Regi och scenografi för dockteater Regissör Hlavaty, Oslo</p>	<p>Kl. 14—17 Backa Teater</p> <p>År 2000 Barngrupp, Göteborg</p> <p>Opp och nervända världen Linköpings Dockteater</p> <p>Prinsessan Snygging Jokergruppen, Göteborg</p> <p>Spel för utvecklingsstörda barn Ingrid Lagerqvist, Stockholm, demonstrerar</p> <p>Hatispat og Dr. Hrmpff Artibus, Danmark Diskussion</p> <p>LÖRDAG Kl. 12—15</p> <p>Gatuteater Grupperna spelar gatuteater i centr. Göteborg</p> <p>Kl. 19 Avslutning på Älvsborgs fästning</p> <p>Lev hårt — dö ung Nationalteatern, Göteborg</p>

Amatör- och professionell teater samarbetar i Göteborg

Rektor Lars Barringer, Statens scenskola i Göteborg, har sedan många år varit en uppskattad lärare vid fritidsavdelningens teaterledarutbildning.

Egentligen upplever jag ingen skillnad mellan professionell teater och amatörteater, säger Lars Barringer, rektor för scenskolan i Göteborg. Kanske finns den i att professionella skådespelare är mer medvetna om hur svårt det är att spela teater. Med det följer kanske att de kan anse att bara de som på heltid ägnar sig åt den gör det på det riktiga sättet. Men det är inga vattentäta skott mellan dem utan det är mer olika sidor av samma sak. Båda kan ge god och dålig teater, fina och berikande föreställningar.

Lars Barringer har genom sin syn på teaterpedagogiken också både närmast, ja kanske t. o. m. integrerat amatör- och professionell teater i Göteborg.

Rollanalys i grundutbildningen

Förr talades det mycket om konsten att spela teater, men den lärdes inte ut på scenskolorna, fortsätter Lars Barringer.

Teaterhistoria och dramatik var ämnen. Spela teater fick man också göra. Inte efter rollanalys och efter diskussioner utan mera som imitator, d. v. s. efter regissörens önskan. Formbarhet och följsamhet uppskattades eftersom skådespelaren tjänstgjorde som objekt för regissörens intentioner. Färdig med utbildningen fortsatte man spela teater efter andras intentioner och ofta utan egen analys.

Ofta saknade skådespelaren kunskap om hur han skulle närma sig en roll eller lösa ett problem i den. Medvetenheten kanske inte kom förrän i medelåldern, och det är för sent, menar Lars Barringer. Kunskaper om rollanalys måste ges redan i grundutbildningen. Teater kan man lära sig rent hantverksmässigt. Genom att renodla vissa grundelement och steg för steg träna och lära in dem så kan vi skapa medvetna skådespelare med analytisk förmåga.

Improvisation modeord

Improvisation är ett av grundelementen. Improvisation har för övrigt blivit litet av ett modeord inom svensk teater av i dag. Den sceniska improvisationen, som vi använder oss av inom Göteborgsskolan, bygger på vissa bestämda förutsättningar som i och för sig är enkla men viktiga. Den första är att man gör klart för sig situationen, rollen, scenen, som man skall improvisera i. Den andra förutsättningen är att veta vad man vill uppnå med situationen. Den här strävan att uppnå ett bestämt mål skapar skådespelarens aktion, och utan detta har man ingen funktion på scenen. Vi kan inte utlova stjärnor men vi kan utbilda kunniga och duktiga skådespelare.

Genom att tillämpa samma metodik i utbildningen av amatörledare som skett här i Göteborg kan erfarenheterna som kommit fram vid scenskolan få ytterligare genomslagskraft. Ett likartat synsätt på utbildningen bidrar naturligtvis också till att närma professionell teater till amatörteater.

Spela sonater på gehör

Vi lever i en brytningstid och över allt bryts olika åsikter mot varandra. Detta gäller också i hög grad i teaterns värld. Ingen konstnärlig verksamhet har nämligen varit så odemokratisk, t. ex. när det gäller personalfrågor. Regissörer, teaterchefer har varit de helt tongivande. Skådespelare och andra inom teatern hade tidigare små möjligheter att komma till tals. Jag upplever dock inte att grupp-teatern är en lösning på demokratiproblemen. Dramatiker och regissörer kommer alltid att behövas. Att spela utan regissör kan lätt bli som att spela sonater på gehör. Min önskan är att alla former skall kunna leva sida vid sida. Ibland kan nu budskapet bli viktigare än själva rollgestaltningen. Att vara människoframställare är ändå det som de flesta skådespelare ser som sin främsta uppgift. Så pendeln svänger nog tillbaka.

Satsa på barn- och ungdomsteater

Man kan inte lära vuxna att gå på teater, säger Lars Barringer, när vi talar kring problemen om att vissa grupper, socialgrupper alltså, går på teater. I Östtyskland, där man lägger ner enorm kraft på att undervisa, informera och spela teater på fabriker och andra arbetsplatser, har man bara lyckats höja publiksiffrorna med någon procent.

Storfamilj

Göteborgs Teaterverkstad fick inleda "Samhälle 70", som anordnades av Sveriges Socionomförbund 3—5 juni 1970. Inför socialarbetare från hela landet spelade GTV sitt grupparbete Storfamilj. Man började grupparbetet med att "spika" några teser: "Vi är bara två-tre-fyra i familjen. Vi är för få. Vi nöter på varandra. Vi får inte tillräckligt med sociala kontakter. Vi grälar, vi slåss, vi skiljs, vi hatar".

Vi måste satsa på den kreativa teatern för barn och ungdomar både i skolan och på fritiden. Vi måste också i mycket högre grad än nu spela föreställningar för barn och ungdomar. Många vuxna går idag inte på teatern därför att de aldrig kom i kontakt med teatern som barn. Detta gäller t. ex. många som är födda i Norrland eller på andra platser utan teaterlokaler och teatertraditioner. Fler och bättre pjäser behövs det också. Ibland kan föräldrarna hindra verksamheten. Vi har t. ex. fått barnförbudna pjäser därför att vi sett att det inte varit bra för föräldrarna att se pjäsen tillsammans med barnen. En form av verklighetsförfalskning kanske.

Nu har utvecklingen slutligen kommit igång. Jag tror på den, men det krävs resurser, mycket större resurser, framför allt om vi skall kunna lyckas med våra intentioner — att få alla grupper till teatern.

Birgitta Wistrand

Nya teaterformer kräver nytt flexibelt teaterum

AV SIGURD LIE

Att spela teater kan för den person det berör vara ett mycket seriöst "påhitt". En lek på allvar. Många önskar att de kunde vara föreställningskonstens mästare. Hur många har inte "klätt ut sig", gestikulerat och därmed trots sig spela teater.

Den teaterverksamhet som bedrivs vid fritidsavdelningen har från starten varit en seriös lek. Kunniga och ambitiösa teaterledare har skapat förutsättningar för ett gott resultat. Att "klä ut sig" är numera inte så viktigt när man spelar teater. Texten, det eventuella budskapet, den tekniska utrustningen och teaterummet har blivit väsentligare.

Det talas ofta om enkelheten i den moderna teaterns framställning, t. ex. frånvaron av kulisser och utstyrel. Amatörteater har oftast varit lika med dåliga resurser. Ekonomiska och tekniska. Därmed inte sagt att denna påtvungna enkelhet är till någon fördel i dagens teaterarbete. För riktig lek krävs riktiga leksaker — detta gäller även fritidsteater.

Arenateater oklart begrepp

Varhelst en grupp människor samlas för att arbeta med teater följer kravet på tekniska hjälpmedel: förstärkare, högtalaranläggning, bandspelare, transformatorer och strålkastare. Utrustningens omfattning varierar. Att man kan spela teater i vilket rum som helst är riktigt under förutsättning att man räknar med det kompletteringskrav på teknisk utrustning som alltid följer. Ljus, ljud o. s. v. Teaterummets utseende varierar i takt med åsikterna om teaterns form och innehåll. Den traditionella teatersalongen med scen har över en natt blivit modern. I tiden ligger begreppet arenateater. Tyvärr råder begreppsförvirring och missuppfattning kan lätt uppstå. Att spela arenateater kan för många grupper innefatta både teaterummets form, utförandet av, och innehållet i teaterstycket. Den professionella teatern med sin tradition och sina erfarenheter kan tyvärr inte ge några råd på detta område.

Två teatrar utan tittskåp

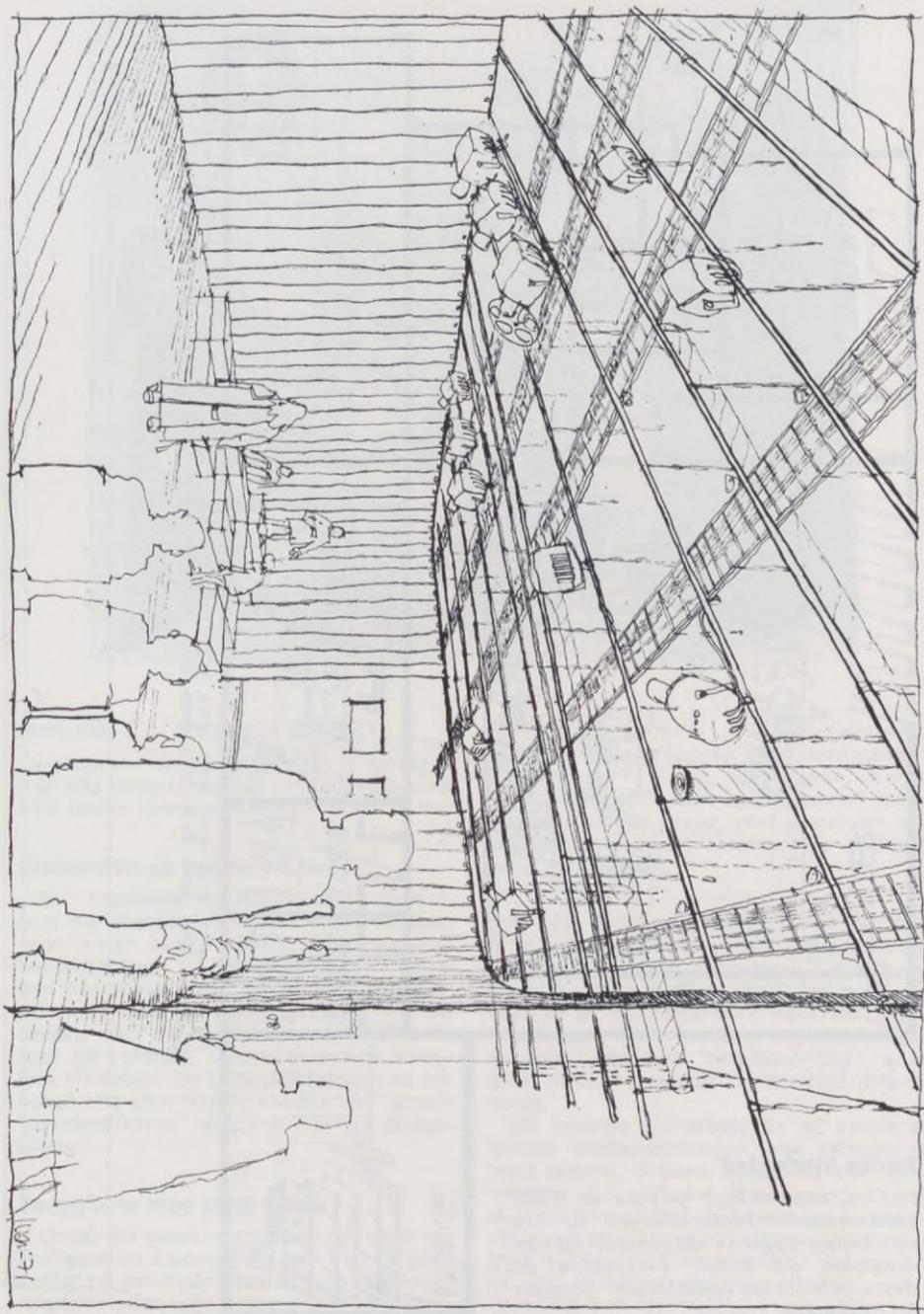
Teaterummet och arbetsformen "arena-teater" passar för de fria teatergrupperna och den fria teaterverksamheten som finns runt om i landet. Fritidsavdelningen vid socialförvaltningen i Göteborg har fem teatrar integrerade med fritidsgårdar. Tre av dessa är byggda enligt traditionellt mönster med scen och salong. Däremot har salongen "platt" golv och maskinrummen är placerade utanför salongens bakre vägg. Salongerna har kompletterats med rår i taket som möjliggör ett flexibelt utnyttjande av hela teaterummet. De två senaste teatrarna i Backa och Hjällbo är utförda som "modulteater". Den s. k. scenen "tittskåpet" har uteslutits. Utgångsläget är ett stort rum.

Modul för scen eller sittplats

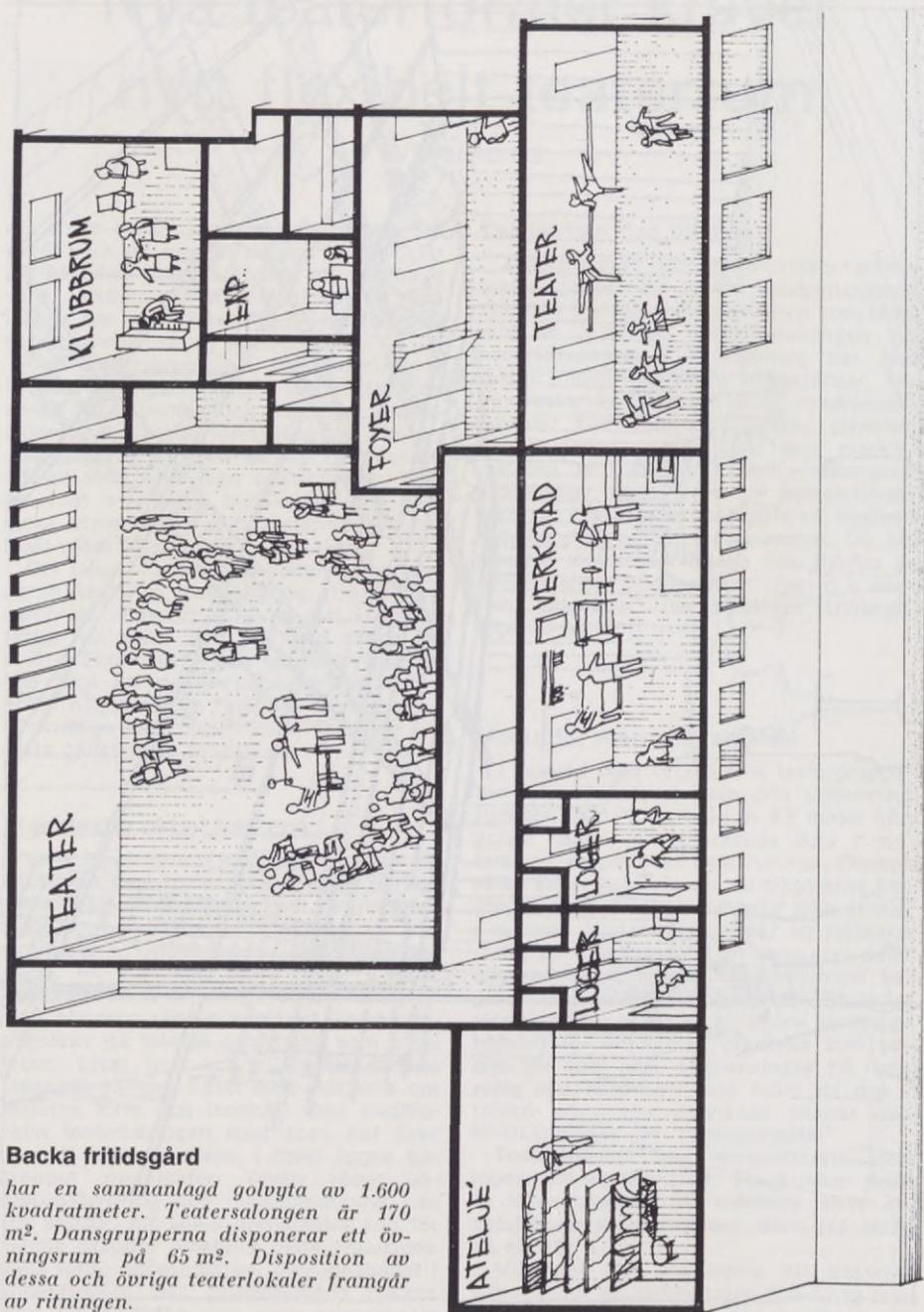
I samråd med verksamma teatergrupper har man diskuterat fram den utformning rummen fått. På en höjd av 4,5 meter från golvet hänger rår, placerade med 1 meters mellanrum över hela rummet. Ovanpå råren löper kabelrännor. Strålkastarna kan placeras på råren varsomhelst man önskar i rummet. Under råren löper en ridåbana runt hela rummet, samt en bana som delar av rummet på mitten. Maskinrummet har placerats utanför teaterummet. Ett antal moduler eller gradiner användes som upphöjning för sittplatser, placeras som podier för spel eller sammanfogas på rummets ena hälft och med hjälp av den i mitten placerade ridåbanan skapar den förutsättningar för "tittskåpteater".

Teaterummet har kompletterats med loger, snickeriverkstad, ateljé som även är förvaringsplats för rekvisita, samt arbetslokaler för rytmik och dans (se skiss på sid 16).

Medvetet har underlåtits att beskriva kapaciteten på strålkastare och övrig teknisk utrustning. Denna får anpassas till den metodik och målsättning som finns för verksamheten.

Teatersalongen i Backa fritidsgård. Perspektivteckning av Ivar Fernemo.

Backa fritidsgård

har en sammanlagd golvyta av 1.600 kvadratmeter. Teatersalongen är 170 m². Dansgrupperna disponerar ett övningsrum på 65 m². Disposition av dessa och övriga teaterlokaler framgår av ritningen.

Start 1937... Forts. från sid. 6

TV-program har speciellt GTV:s medlemmar ofta anlitats, senast i rättgångsserien i TV under första månaderna 1971.

Diskussion på öppna linjen

En fristående grupp, Nationalteatern, som har Backa fritidsgård som "hemmascen", har sedan hösten 1970 turnerat huvudsakligen på fritidsgårdarna. Gruppen har spelat mest för barn och ungdomar men även för vuxna, och med ett undantag har det varit egna produktioner med ett innehåll, som skall kunna stimulera till debatt. De unga skådespelarna blir också ofta efter framförandena för "öppna linjenbesökarna" ingripna i livliga diskussioner.

Samarbete med fasta scener

Under de senaste åren har det blivit allt vanligare att Stadsteatern och Folkan gästspelat på fritidsgårdsteatrar och samlingslokaler med scener. I dessa och ytterligare några av fritidsavdelningens lokaler genomförs sedan ett par år serien "Speldags" i samarbete med Arbetarinstitutet

Nationalteatern kom 1970 till Göteborg. Tidigare hade gruppens unga medlemmar spelat teater i Lund och Malmö. Deras första barnpjäs "Akta er för lumor" hade många fina nya grepp, som gjorde att direktkontakten med barnen blev sällsynt god.

och ABF. I denna gratisunderhållning har bl. a. ett flertal sång- och musikartister från Stora Teatern medverkat. I några av lokalerna brukar större delen av publiken utgöras av pensionärer. I vissa fall ingår "Speldags" i ett bredare underhållningsprogram, benämnt "Familjesöndag", som blivit mycket populärt på fritidsgårdsteatern.

Ett lovande samarbete är nu etablerat mellan fritidsavdelningen och Göteborgs fasta scener, Statens scenskola och biblioteken. En självklar förhoppning är att de "professionella" skådespelarna, sångarna och musikerna allt oftare skall kunna göra besök ute i stadsdelarna liksom att de tre ålderskategorierna, barnen, ungdomarna och de vuxna, i allt större utsträckning skall delta aktivt i teaterverksamheten och olika familjprogram.

R. B.

Kom å låt tillsammans på "Familjesöndag"

Vi som arbetar vid Vårvindens fritidsgård, både vi i teaterverksamheten och medarbetarna i den övriga verksamheten, var länge inte riktigt nöjda med att besökarna till så stor del utgjordes av barn och ungdomar. I teaterverksamheten tyckte vi visserligen att vi hade relativt god kontakt med föräldrarna — om inte annat så kom de ju till uppspelen — men vi ville gärna att både föräldrar och andra vuxna skulle få bättre inblick i hur vi jobbade och helst också deltaga aktivt på något sätt. Vår första större satsning ordnade vi under ett veckoslut i november 1968. Verksamheten hade då varit igång något över ett år. Vid arrangemanget, som kallades "Konstverkstaden" och som lockade stor publik, fanns det bl. a. möjligheter för besökarna att själva tillverka dockteaterfigurer.

Under vårterminen 1970 ansåg vi oss mogna för att starta programserien "Familjesöndag". Efter uppehåll under sommarmånaderna fortsatte serien under höstterminen och vårterminen i år. Några ledare har haft ansvaret för poängpromenader, aktiviteter i sporthallen o. dyl. medan teaterledarna svarat för verksamheten i verkstäder och övriga teaterlokaler. I regel har varje söndag haft sitt tema. En söndag har t. ex. ledare och deltagare i lekkonst inspirerat besökarna till att ska-

pa egna "konstverk", en annan söndag har specialisterna på skapande dramatik lagt upp programmet.

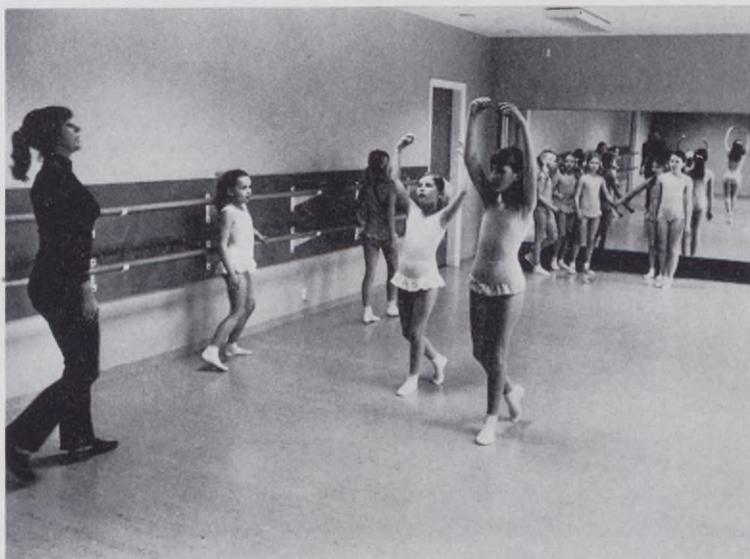
I dockverkstaden har var och en haft möjlighet att tillverka en docka och spela med den. Vi har visat olika typer av dockspel och gett anvisning på enkel scen och rekvisita, lämplig att användas i ett hem. Vi har sysslat med lekkonst — fritt skapande med hjälp av enkelt material, papper, lera, sten, träspill och gamla förpackningar. Origami — den gamla japanska konsten att vika papper — presenterade vi en söndag. Rena makulaturen förvandlades den dagen till fåglar, fjärilar, blommor och andra underbara skapelser.

I dansövningarna och skapande dramatik har det visat sig svårt att direkt få med de vuxna i rörelser och enkelt agerande. Intresset finns men tyvärr också hämningarna.

Flera gånger har det på vår inbjudan till Familjesöndag stått "Tag med ditt musikinstrument eller tillverka ett rytminstrument hos oss, och kom å låt tillsammans". Tack vare hjälp av skickliga musiker från Jazz Göteborg har inte minst de vuxna hjälpt till att göra om teatersalongen till en musikalisk lekstuga — en lekstuga där barn, ungdomar och vuxna känt en naturlig gemenskap.

Alice Rörberg

Rytmik, jazzbalett och fri dans

— I våra dansgrupper får deltagarna utlopp för sitt naturliga rörelsebehov, framhåller Evy Torinsson, som är danspedagog vid Fritidsavdelningens teaterverksamhet sedan flera år och som under de senaste åren även svarat för utbildningen av dansledare.

Enbart känslan att man kan röra sig harmoniskt kan ge stor tillfredsställelse. Genom att de former av dans som vi bedriver är inriktade på gruppen och inte så mycket på individen uppövas också samarbetsförmågan. Deltagarna rör sig tillsammans i en gemensam rytm och det stimulerar känslan för gruppsamverkan. Dansen vidgar det naturliga intresse som finns hos ungdomen för rytm och musik och i bästa fall utvecklas också genom dansen vår fantasi och skaparglädje.

Genom improvisation i grupp kan man få blyga och hämmade ungdomar att öppna sig och ge uttryck för glädje och andra känslor i olika rörelser. Improvisationerna kan sedan utvecklas till enkla kompositioner.

Det grundläggande danstekniska kunnandet följs upp med mera teoretiska kunskaper om dansen som konst. De unga fostras på så sätt även till att som publik uppskatta balettkonsten och annan professionell danskonst.

Evy Torinsson instruerar en flickgrupp. De yngsta deltagare i rytmik, där det givetvis inte förekommer några som helst övningar i tåspetsdans eller andra alltför krävande rörelser.

Varför teater... Forts. från sid. 20

jättehärligt... då är det lättare att improvisera sen.

— Ibland när jag är i skolan så är man så där spänd och trött. Då skulle jag bara vilja ställa mig och dansa... men då skulle dom bara skratta åt mig och så... här får man göra sånt som man inte får göra annars.

— Det är kul att jobba med pjäs...

— Ja, men jag tycker nästan det är skojigare att hitta på själv... det blir så tjatigt att hålla på med pjäs..

— Det man säger skall komma av sig själv naturligt.

— Det skall vara precis som vanligt ute.

— Man svarar på det rakt utan att tänka... dom som är tuffa, det är bara det att dom inte kan slappna av.

— Med avslappning och allt detta så skulle det aldrig va sådana där utfrysningar som i skolan till exempel.

VARFÖR TEATER?

Det är skönt med avslappningsövningar tycker Annika, Boel, Ralph, Dag-Peter, Urban, Jeanette, Yvonne och Karin.

— Varför anmälde du dig till teatern här i Masthugget?

— Vad tycker du att verksamheten ger dig?

Så ungefär frågade Masthuggets teaterföreståndare, Roland Stenström, de ungdomar som är med i en av teaterledare Barbro Lords grupper. Svaren togs upp på band och återges ordagrant.

— Jag spelar teater därför att jag tycker det är roligt. Alla mina kompisar är på teatern och då jag gillar det började jag.

— Jag blev tvingad av mina kompisar att börja med teater. Och det tycker jag inte är tråkigt.

— Jag har varit med i teatergrupper i ett och ett halvt år. Jag tänker fortsätta med det också.

— Jag har alltid tyckt om att spela teater. Det är omväxlande och avslappnande. Man får använda fantasin och skapa själv.

— Jag tycker alltid att det är så roligt och håller jämt på att spela. Jag började för att jag var nyfiken.

— Alla mina kompisar spelade teater och sa att det var jättetrevligt, så jag ville också komma in och se hur det var. Så jag tycker det är jättetrevligt nu när jag har kommit in i det.

— Jag har alltid varit intresserad av teater sen jag var liten.

— Jag gick med för att jag trodde det skulle vara spex...

— Ja, jag trodde att man bara skulle få spela pjäser.

— Det trodde jag med.

— Nej, jag visste det innan jag började för mina kompisar hade berättat vad man sysslade med.

— Man får slappna av och forma själv... bara vara sig själv precis och inte påverkas av andra.

— Jag håller med er... man behöver slappna av.

— Jag tycker det är viktigt att känna gemenskap och inte bli stela... finna sig själv.

— Man känner sig nöjd och utvilad på något sätt.

— Andra kanske tycker man är barnslig men det viktigaste är ju vad man tycker själv.

— Som till exempel när man är borta och så... man lär sig att inte vara så blyg... man lär sig ta kontakt med andra.

— Jag tycker bäst om improvisation och när man får dansa och så... röra oss till musik.

— Jag tycker det är skönt att hålla på med avslappning... jag tycker det är

Forts. sid. 19

